

2 CORINTIOS

Pablo mexe wetfel.

¹ Yakha' Pablo, t'eku'myijji' pa' Intata qu' ya'apostoli'ipji' ha' Jesucristo, qa na' Timoteo inejefe'epji' pa' Intata. Ha'ne witfaakanek t'ejuyii hekhewe' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ha' witset Corinto qa week iye pekhewe' i'ni' ha' sehe' Acaya, inejefetsipji' pa' Intata.*

² Pa' Intata Dios qa ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il ewets qa qu' nikesimen iye pe' ataw-jetsil.*

³ Neniwqinhetji'ha pa' Dios qa Latata iye ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo. Lakha' Intata neq'elet'inij. Lakha' Dios jiyisimetsin.*

⁴ Pakha'an jiyisimetsinij week na'aj a'tax qa ni-ihet iye hats'inha qa' leke'ye' qu' jintisimetsinek pekhewe' qu' naats'e'ej pe'ye' qa neq'iihetij iye, qa' jintit'iji' pa' hats lunye'j in jiyisimetsin pa' Intata.

⁵ Qe hik lunye'j ha' Cristo in yoksi'wen ji'jek pa' qi in jitaats'e'ej, ma' qa lunye'j ji'jek in topo' inij pa'qu' ineqsimetsinkeyaxi'ij pekhewep qe ta'lets hakha'an.*

⁶ Yekhweli'l qu' haats'e'elij pe' wekwek, qe qa' nana'li'l e'm pa' wit'ikesimeya'xlekii qa qu' i'liyi'il

* **1:1** 1Co 1:1,2; Fil 1:1; Col 1:1; 2Ti 1:1; 1Ts 3:2; 1Ti 1:2; Hch 18:12

* **1:2** Lc 11:13; 12:51; Ro 1:7; 2Ti 1:2; 3Jn 14; Mt 5:16; 11:27; Jn 8:42; Ef 5:20 * **1:3** Mr 14:61; He 10:28; Lc 2:25 * **1:5** Ga 5:24; 6:17; Fil 1:29; 3:10; Ro 8:17; 2Co 4:10; Col 1:24

ieye. Qa in tsisimetsini'l ha' Cristo qe qa' ikesi-menlejiil kiyek qa' et'unitsi'iliju'l iye qu' nanam-taxi'l ewets hik pekhewe' ji'ij pe' a'tits qa' niiketits iye wekwek in yijunyejeyi'l kiyek.*

⁷ Tsikfe'li'letsha in yijaa'ija in laats'e'elij pe' wekwek in yijunyejeyilek, qa' hik ta'hijupi' in tsikfe'li'letsha iye ha' Cristo qu' nesimetsini'ha in yijunyejeyilek.*

⁸ Qe nite' hisu'uni'l qu'nte' enikfe'li'ilets, yejefets, kakha' qi a'tax yijunyejeyi'lkii ha' sehe' ei Asia, qe hats qi in niiket qa' hats nite' ye'weju'li'hiju'l qa' hats nite' humti'il qu' mexe natsa'li'l.*

⁹ Pakha' hoksi'weni'l hik lunyejei ne'ej hats wetka'x qu' natlanhetijju'. Aka'an in lunye'jkii qe qa' nite' yekhewe'le'li'il qu' hetjumti'il yitets, qe qa' hetjumti'ilets yijat'ij pa' Intata, hikpa' leke' qu' nilin pa'qu' hats nawa'mtax.*

¹⁰ Lakha' ts'ilithinilik'ui aka'an qa' nite' yili'ij qu' nets'ilithinilik'ui iye qu' iftsaxe'taxets qu' natsaxi'lju', lakha' iye hetjumti'ilets qa' nite' yili'ij qu' nets'ilithiniji'l.*

¹¹ Ekheweli'l letsifeni'l iye in l'iyini'l yipji'kii, hats'inha qa' olotse' pe'qu' nit'ijets le'wisij pa' Intata qu' nata'l inwets qa' qu' nata'lets iye in ts'ilithinilik'ui'kii pa' witwamhi' qe ta'lets pe' olots iyinheyejeyi'l.

Pablo yink'ahitik'ui pa' l'ikhejewettax.

* **1:6** He 11:37; Fil 1:29 * **1:7** 1Ts 1:3; Flm 17 * **1:8** Hch 6:9; 8:10; 1Co 15:24; Ef 1:21; 1P 3:22; 2Co 4:8 * **1:9** Sal 25:2; 26:1; Jer 17:5-7; Lc 18:9; Mr 9:27; Jn 2:19 * **1:10** Mt 10:21; 27:43; Jn 8:51; Fil 3:10

12 Yekheweli't aka' tsi'sinheti'hi'mkii aka'an: pa' l'anye'j pa' te'weiju' in hoksi'weni't in qi in haqsiiki'mijkii pa' le'wis ene' weekji' ha'ne sehe' epji', in lunye'jek pa' yisu'un pa' Intata qa yijaa'ija iye in haqsiihjkii. Aka'an in hit'ij les hit'ijets in mexe ha'ni't etji'teje'm. Qa nite' ta'lets pa' hkfeliya'xkii ene' jukhew, qe ta'lets yijat'ij pa' leqi'fenkeye'j pa' Intata.*

13 Qe nite' hika'ał e'm qu' nite' leke'ye' qu' iye-neni'lik'i qa qu' nite' enikfe'li'lik'i iye. Q'axqe qu' hane'ejtitek qu' enikfe'li'lik'i qa' ami'ihjii pa' l'akathe'.

14 In lunye'jek in lenikfe'li'lik'i ke' uja'x lespi'ye'elij, in yekheweli't ta'hił yiwets qu' e'lesitsi'ihimkii, qa ekheweli't qa ta'hił ewetsek qu' ye'lesitsi'ihimkii qu' netpiltaxju' ha' Yatsat'ax'inij Jesús.*

15 Qa aka'an in humti qu' yijaayi'ija, ma' qa hisu'untax qu' honjohoni't ei qu' natsami't ei, ma' qekha wetsjuk'etaxij qu' ye'le'wisi'imkii qu' natsami't ei.*

16 Qe ka' humtitax qu' yeqfenye'je' yiwek kakha'an, qu' mexe henwu'mi't eiji' qu' natsami't ei qu' heyeyii qu' natsamii ha' sehe' Macedonia. Ma' qa qek hetpilyite'pji' iye qekha ewi'ij iye qek mexe henwu'mtaxi't eiji' iye qu' natsami't ei qe q'ax qek leke'ye'tax qu' etsi'feni't qu' hats heyeyii iye qu' natsamii ha' sehe' Judea.*

17 Q'axqe qu' nite' umtiyi'il qu' hawalheetleji' aka' hisu'untax hik aka'aj qu' yeqfenye'je' yiwek,

* 1:12 1Ti 2:6,10; He 13:18; Pr 3:19; 1Co 1:21; Hch 23:1; 2Co 4:2; 5:12 * 1:14 Ro 2:17; Ga 6:4; 2Co 9:3; Fil 1:6; 2:16; 4:1; 1Ts 2:19-20

* 1:15 Hch 18:1-18; 1Co 4:19 * 1:16 Hch 16:9; 19:21; 20:38; 1Co 16:5-7; Lc 1:5

q'axqe qu' nite' umtiyi'il iye qu' hik yijunyejeye' ka' lunyejei ene' jukhew ha'ne sehe' epji' in yiitli'ij “ehe” qete'e' “nite”’.*

18 Pa' Intata in yijaa'ija pa'qu' hats nit'ij qa yaqsi-ijkii, nikfe'lets in yijaa'ija nite' haqanli'ikii pa'qu' hats k'efeli'li'm, nite' hik lunye'j na'aj yiitli'ij “ehe” qete'e' “nite”’.*

19 Ha' Jesucristo, la's pa' Dios hikha' henfeli'l e'm ha' Silas, ha' Timoteo qa yakha'. In henfeli'l e'm nite' hik lunye'j na'aj yiitli'ij “ehe” qete'e' “nite”’, qe hakha'an hik lunye'j yijat'ij pa'qu' yijaayi'ija qu' nit'ij “ehe”’.*

20 Qe pa'n uja'x pe' hats yiwjutsiqen ine'm pa' Intata, qa ha' Cristo in ta'lets, ma' qa ekewe'en qa hik lunyejei na'aj yijaa'ija qe yit'ij “ehe”. Qa hik ta'lijupi' in jtit'ij ka' lii ha' Cristo, ma' qa jtit'ij: — Hik kakha' qu' lunye'je' (Amén)— qe qa' jintewqin-het pa' Intata.*

21 Pa' Intata t'eku'm iniiji' qa watjanithen'inij, yekheweli'l qa ekheweli'l, ma' qa yatsat'ets'inij ha' Cristo.*

22 Qa ji'yeni' pe' leq'ikati'inij in yatsat'ets'inij, qa ji'yen ji'teje'm iye pa' Espíritu Santo hikpa' hik lunye'j qu' nonjohonle inwets.*

23 Pa' Intata hikpa' heni' qu' hik lunye'je' qu' ewi'le'le qu' nenikfe'lij yiwets in yijaa'ija in mexe nite' tsamii iye ha' Corinto qe nite' hisu'untax qu'

* **1:17** Fil 3:3; Col 3:22 * **1:18** Nm 23:19 * **1:19** Jn 5:19; 1Ts 1:1; He 1:2; 13:8 * **1:20** Gn 12:7; Sal 72:19; Ap 22:21; Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18 * **1:21** Lc 4:18; 1Jn 2:20 * **1:22** Ef 1:14; Stg 4:5

heijitheyi'hij ewetskii pe'qu' yi'lijeye'.*

²⁴ Aka'an nite' ikji' qu' heinek'enhe'yi'hij pa' nite' egekuyejeji't, qe ikji' yijat'ij qu' jineteni'fen wetju't hats'inha qu' e'le'sitsi'ili'mkii qe ekheweli't nite' lamqami'hij pa' nite' egekuyejeji't.*

2

¹ Hik ta'hijupi' in heniwjutsiqenij qu' mexe nite' natsame' eku'ni't ei qe nite' hisu'untax qu' nata't yiwets iye qu' ul'etsi'ili'mkii.

² Qe qu' nata't yiwets qu' ul'etsi'ili'mkii, ɔ'lekpa' qu' nets-sinheti'mkii in pakha' qu' nets-sinhettaxi'mkii hikpa' pa' haqsiijkii in ul'axi'mkii?

³ Qa hik ta'hijupi' henq'ika'a't ei iye in lunye'jek ka' hayiits haqsiijkii, hats'inha qu' natsamtaxi't ei qa' nite' yul'axi'mkii qu' nata'lets enewe' qu' nets-sinhettaxi'mkii. Tsikfe'lets in leke' qu' aqsiihjkii qu' e'le'sitsi'ili'mkii in lunye'jek pa' yisa'xi'mkii.*

⁴ In henq'ika'a't ei qi in yul'axi'mkii qa yitawje'met iye qa olots ke' nekju' yit'ili in yaq'apyijkii, qa nite'le ikji' in henq'ika'a't ei qu' net'ejuyets qu' ul'etsi'ili'mkii, qe qa' enikfe'li'lets yijat'ij pa' na'l ye'm yeqsu'unka'x, les in hit'ijets pa' yeqsu'unka'xi't ej.

Pa' ewi't yaqsiijkii pa'aj pa' ul'ax.

⁵ Qa in na'l pa' ta'lets pa'aj pa' witwul'axi'mkii, nite' ye'ewi't li'ijkii in tsiwul'enheti'mkii qe uja'x iye ekheweli't pe' yiwul'enheti'mkii qa pekhewepɛ qa nite'. Hit'ij aka'an qe qa' nite' k'ewupuni'il qu' nite' natawje'meteni'il.*

* **1:23** Ro 1:9; Fil 1:8; He 12:1; 1Co 4:21; 2Co 13:2,10 * **1:24** Pr 24:16 * **2:3** Fil 1:25; Jn 15:11 * **2:5** 2Ts 3:8

⁶ Hats l'ajtu'uj je'm pa' yaqaamij qu' e'weeki'il in litanitheni'hij pakha'an.

⁷ Hane'ej qa' e'le'sitsi'il wetju't iye pakha'an qa' isimetsini'l, hats'inha qa'nte' niwume'ju' pa' witwul'axi'mkii.*

⁸ Qa hik ta'hijupi' qu' nek'iyini'hij ewets qu' ewi'hij iye qu' meniwjutsiqeni'hiji'm pa' e'qsu'unka'xi'hij pakha'an.

⁹ Qe ka' hayiits he'nq'ika'alij ei kakha' t'ejuyets aka'an, kakha'an hika' iye qe qa' k'ajaajini'hij qa' qu' netsikfe'lets iye me yijaatu'uja qu' ek'eni'fik'i ekewe'en.*

¹⁰ Qa pa'qu' ku'mi'hiju't in yisu'un qu' e'le'sitsi'il wetju't, qa' yakhap ji'jek qu' he'yeku'miju't. Qa qu' nana'l pa'qu' hats he'yeku'miju't qu' ye'le'sitsi'il wetju't, pakha'an in he'yeku'miju't qu' ye'le'sitsi'il wetju't qe ta'hil ewets qa' ha' Cristo qa' hats nikfe'lets,

¹¹ hats'inha pa' inwo'met (Satanás) qa' ham pa'qu' niwq'axinij qu' jinaqankii, qe inekhwel hats jinikfe'lets pa' inwo'met na'aj yisu'untax qu' lunye'je'kii.*

Pablo yet'ilaxiikii pa' Tito.

¹² In tsamii ha' witset Troas qu' henfel ke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Cristo, ma' qa' tsikfe'lets in hayiits yit'ij ye'mik'i qhof pe' lejil ha' Yat-sat'ax'inij.*

¹³ Qa nite'le' ikesimen pa' yitawe'j qe nite' hewetweni'li' ha' yejefe Tito, qa' hik ta'hijupi' in

* **2:7** Mt 6:12 * **2:9** Ro 5:4; Fil 2:8 * **2:11** 2Co 12:17 * **2:12** Hch 16:8; Col 4:3

hakik'ui iye ha' witset qu' natsamii ha' sehe' Macedonia.*

Nite' yili'ij qu' jinanaxij qe ta'lets ha' Cristo.

¹⁴ Le'wisij pa' Intata in nite' yili'ij qu' ji'naxinenij qe ta'lets ha' Cristo, qa inekhewel in ta' inwets qa yak'eskii pa' l'ewjisi' pa' likfeliya'xkii.*

¹⁵ Qe pa' Intata hik leqjunyejei'inij qu' l'ewjisi'ye' inij ha' Cristo, qa ha'ne l'ewjisi' qa yak'esji'kii pe' ihii, qa pe' hats jutsiqax qu' nanaxju'.*

¹⁶ Qa enewe' hats jutsiqax qu' nanaxju', qa hik lunye'j qu' jininji'wenij pa' lawa'mhiyejei, qa enewe'le ihii qa hik lunye'j qu' jininji'wenij lihijii. ¿Lekpa' qu' leke'ye' qu' naqsi'ji'ijkii aka' wit'ithayijkit?*

¹⁷ Qa yekhewelli'it qa leke' qu' haqsi'ijkii qe pa' Intata ts'ukini'hij aka'an, qa nite' hik yijunyejeyi'it pe' olots in nite' yijaa'ija qu' nenfel pa' Intata qa yisu'unle qu' nanaxij pe'qu' l'astaye', qa yekhewelli'it qa yijaa'ija in henfeli'it qa tsi'weni'hij iye qe yatsat'etsi'lyij ha' Cristo.*

3

¹ Aka'an in hit'ij ¿me ikji' qu' hetetfeli'hij qu' heniwqinheti'l? ¿Ye' me i'nhi'i qu' umti'it qu' hisu'uni'it pa'qu' witfaakanek'e qu' netsfeli'it qa' netetkaxi'it ei, axe'm qu' nata'hi'it ewets pa'qu' witfaakanek'e qu' netsfeli'it, in lunye'jek pa' yaqsi'ijkii pe' uja'x?

* **2:13** 2Ts 1:7; Tit 1:4; Hch 16:9 * **2:14** 1Co 15:57; Jn 17:3; 1Jn 4:8

* **2:15** Ef 2:8; 5:2; Fil 4:18; Mt 9:22; Hch 16:30; Jn 6:27 * **2:16** Mt 10:21; Jn 8:51; Fil 3:10; 1Jn 5:12 * **2:17** Mt 12:36; Mr 4:14; Lc 6:47; 8:21; Jn 1:1; 2:22; 18:32; Hch 17:11; 2Ti 2:15; He 4:12

Pa' ink'ayik wenit'ij qu' jintaqsiijkii.

² Ekhweli'l k'eyilijeyi'l qa we'nika'ajji' pe' yitawjetsi'l in lunye'jek na'aj witfaakanek (carta) qa week ene' jukhew hik lunye'j qu' niyinenik'i qa nikfe'lets.*

³ Ekhweli'l a'nali'hij in le'lijei leqe carta ha' Cristo qa yekhweli'l pe' yika', nite' wenit'iji' in we'nika' na'aj witq'ikanet, qe wenit'iji' yijat'ij pa' leqe Espíritu pa' nite' wa'm Dios, nite' we'nika'aji' iye pa'qu' k'eeweye' ute, qe we'nika'aji' yijat'ij pe' atawjetsi'l.*

⁴ Ha' Cristo in ta'lets, qa nite' heqeku'ulij pa' Intata in yijaa'ija aka' hit'ihij.

⁵ Nite' yekhweli'il qu' nets'iyaili'ihij qu' haqsi'jli'ihijkii aka'an, qe pa' Intata hik pakha' yijat'ij in ta'lets in haqsiihijkii aka'an,*

⁶ hik pakha' iye ts'iyayiti'hij in henfeli'l kakha' ink'ayik wenit'ij qu' jintaqsiijkii, hikka' nite' ta'lets ka' we'nika'aji' pa'aj pe' utel, qe pa' Espíritu Santo hik pakha' ta'lets yijat'ij. Qe ka' we'nika'aji' pa'aj pe' ute jiyilan, qa pakha' ta'lets pa' Espíritu Santo qa jiyelisij pa' witi'a'x.*

⁷ Kakha' jiyilan wenit'ij we'nika'aji' pa'aj pe' utel in i'nk'a namju' pa'aj *qa qi in qiji'ha pa'aj lunye'jkii, (Ex 19:16)* qa pe' Israel leifets qa nite' leke' in yejeltaxju' pa' leju's pa' Moisés, qe pa' Moisés pa' leju's qi in tujji'ha pa'aj, qa teilem in hamiyu'.*

* **3:2** 1Co 9:2 * **3:3** Flm 13; Dt 5:26; Ex 24:12; Pr 3:3; 7:3; Jer 17:1; 31:33; Ez 11:19; 36:26; He 8:10 * **3:5** 1Co 15:10 * **3:6** Lc 22:20; He 7:22; Ro 7:6 * **3:7** Ex 34:29-35; Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18

8 Qa aka'an in hunye'jkii ¿me qa' nite' les qu' qiye' qu' netujjiha pakha' Espiritu'e pa' ta'tets?

9 Qe in qiji'ha pa'aj kekheve' jiyilan, ¿qa in-hats'ek qu' nite' les qu' qiye'ji'ha aka' jiyelisij pa' yatsathen?

10 Qe kakha' qi in qitaxji' pa'aj qa jutsiqaxij pa' leju's pa' Moisés in tujji'ha pa'aj, hane'en hats nite' qiji' qu' jinta'wapju'leniju'f kakha' les in qiji'ha wiikfik'i.

11 Qe in qiji'ha pa'aj qa le'wis iye kakha' qu' haami'ija hatse', ye'ehe, qa' les qu' qiye'ji'ha qa' le'wis'ija iye wiikfik'i pakha' nite' yili'ij.*

12 Aka'an hik aka' ka' hetjumti'lik'ui, qa hik ta'lijupi' in nite' ts'ijiwe'yi'f in henfeli'f.*

13 Qa nite' hik yeqfenejeyi'lij pa' Moisés pa'aj, in yit'onijju' pa' penyilo pa' leju's qe qa' nite' ni'wene' pe' Israel pa' koojo qu' hats f'aje'li'ij qa' hame', hikpa' teitem in yomiyu'.*

14 Pekhewe'en qa t'unitsleje'm pe' laqjamtikineyejeikii, qa yamijii hane'ej, qe in yejeltax kekheve' hayiits we'nika'ajji' pa'aj qa mexe hik hunye'j qu' netit'oyijju' pa' penyilo, qe ewi'He ha' Cristo qu' jintajayan qa' netenifte'ji'.*

15 Qa yamijii hane'ej, in yejeltax ke' Moisés le'lijei qa hik hunye'j qu' netit'oyijii pa' penyilo pe' laqjamtikineyejeikii.

16 Qa nikha'ajle tetwek'ela'xets ha' Yatsat'ax'inij, qa tenit'iji'mii pa' penyilo.*

17 Qe ha' Yatsat'ax'inij hikha' Espíritu, qa pa'qu'

* **3:11** He 2:14 * **3:12** 1Ts 1:3 * **3:13** Ex 34:33 * **3:14** Mr 8:17; He 3:13; 7:22; Hch 13:15; 15:21; Ro 16:7; 1P 5:14
* **3:16** 1P 2:25; Ex 34:34

na'nji' pa' leqe Espíritu ha' Yatsat'ax'inij qa hats nite' yophe'l ke' Moisés le'lijei (ley).

¹⁸ Qa week inekhewel in hats nite' tit'oyijju' pa' penyilo ene' injusits, qa jiteeliiju' in lunye'jek ne'ej witeqjelinetjii pa' le'wis lunye'j ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa teitem in hik injunyejeyiyu' pa' le'wis lunye'j ha' Yatsat'ax'inij, qa aka'an hik aka' yaqsiijkii ha' Yatsat'ax'inij hikha' Espíritu.*

4

Pa' wekwek inyetax we'nenji' pe' kamusi.

¹ Pa' Intata in tselisi'lij aka' wit'ithayijkit qe ta'lets pa' leq'iltiye'j qa hik ta'lijupi' in nite' yathala'li'lijju'.*

² Nite' hisu'uni'l kekhewe' tat'inhetiikii qa yeqwepin iye, nite' hisu'uni'l qu' yi'yowk'eletsi'it, qa nite' iye hisu'uni'l qu' hink'aihiti'lik'ui pa' ikji'ha ke' Intata le'lijei, qe ewi'He yijat'ij in hit'lij pa' yijaa'ija qa pe' latawjets ene' week qa hikpe' hetetfeliliji'm qa pa' Intata qa hats tsi'weni'lij.*

³ Qa qu' mexele netit'oyijju' pa' penyilo eke' henfeli'l le'sits wi'tlijei t'ejujets ha' Jesús, pekhewe' tit'oyi'mju' pekhewe'en hik pekhewe' pe' teyii pa' qi lawak pa' Intata.

⁴ Pa' inwo'met (Satanás), leqe dios ha'ne sehe' epji' hikpa' nipuk'anhetju' pe' laqjamtikineyejeikii week pe' yeqeku' ha' Jesús, qe qa' nite' ni'wene' pa' qi le'wis l'ula'x in tujji' eke' le'sits wi'tlijei t'ejujets

* **3:18** 1Co 13:12; Jn 17:24; 2Co 1:20; 4:4-6; 1Ti 1:11,17; Mr 9:2; Gn 1:27; 1Jn 3:2 * **4:1** Mt 5:7; Mr 5:19; Lc 1:50; 2Ts 3:13 * **4:2** 2Jn 6; 2Co 2:17; 5:11,12; 6:7; 7:14; 2Ti 2:15; He 4:12

ha' Jesús hikha' qiji' Cristo, hikha' hik lunye'j pa' lunye'j pa' Intata.*

⁵ Nite' k'iyetilij qu' net'ejuili'il yiwets, qe k'iyetilij yijat'ij qu' net'ejuyets ha' Jesucristo hikha' Yatsat'ax'inij, qa yekhewelli'il qa eqejkunenheyi'lyij qe ta'lets ha' Jesús,*

⁶ qe pa' Intata hik pakha' pa' yit'ij pa'aj, qu' yape nana'l pa'qu' nana'lkii pa' nookii, pakha'an hik pakhaa'ija yitujinhetji' pe' intawjets, qe qa' jinenikfe'lets pa' lesa'x pa' Intata qu' nata'lets ha' Cristo.*

⁷ Aka'an hik lunye'j na'aj wekwek inyetax, hats na'l ine'm i'nji' enewe' hik lunyejei kamusil, qa aka'an in lunye'j hats'inha pa' qi in witt'unha'x qa' nata'lets pa' Intata qa' nite' inekhewe'le' qu' nata'l inwets.*

⁸ Qe in haats'e'elij pe' wekwek, qa nite'le tsiwumi'lju'. Nite' tsikfe'li'lets pa'qu' yeqfenyejeyi'il yiwek, qa nite'le tsef'ilaxi'l.

⁹ Hayawitjaxti'yi'l, qa nite'le tsiwejindi'il pa' Intata. Heijelaxti'yi'hijetsju'kii sehe' qa nite'le tsaxilju'.

¹⁰ Week na'aj haki'lji', kekhewe' haats'e'elij inq'ethinij ka' lawamhinye'j ha' Jesús, hats'inha pa' hane'ej hila'x ha' Jesús qa' ne'twenhetijijek ene' yesenitsi'l.*

¹¹ Qe yekheweli'l in mexe yi'lyi'l nite' yili'ij in iftsaxets qu' natsaxi'lju' qe ta'lets ha' Jesús, hats'inha pa' hane'ej hila'x ha' Jesús qa' ne'twenhetijijek

* **4:4** Lc 16:8; Mr 10:37; Gn 1:27 * **4:5** Fil 2:11 * **4:6** Gn 1:3; Mt 6:23; Fil 3:8; 1Jn 4:8; Mr 10:37; Lc 9:32; Jn 17:24; 2Co 3:18; 2P 3:18

* **4:7** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4; Ap 11:17 * **4:10** Lc 9:23; Ro 5:6-8; 6:5-8; 8:34-36; Ga 6:17; 1P 4:1,2

ene' yesenitsi'l hik enewe' wa'm.*

12 Ye'ehe, pa' witwamhi' he'yejuyi'l'iju'l qa ekheweli'il qa' nana'li'l e'm pa' witi'a'x.

13 Qa na'lli'il ye'm pa' Espíritu ta'lets pa'nte' witqekuye'j hik pakhaa'ija na'li'm pa'aj pa' yika'ajji' aka'an in yit'ij: –*Nite' heqeku' qa hik ta'lijupi' in henfel.*—(Sal 116:10) Qa hik yijunyejeji'l in nite' heqeku'ul qa hik ta'lijupi' in henfeli'l.

14 Qe tsikfe'li'lets pakha' yilin iye pa'aj ha' Yatsat'ax'inij Jesús in wa'mtax qu' netsilinjiilek hatse' yekheweli'l qa ta'lets ha' Jesús, qa ekheweli'l iye qa' je'weeke' qu' jineka'xets pa' i'ni' qa' je'metitsi'im pakha'an.*

15 Week kekheve' yijunyejeji'l'kii a'tits qe qa' e'le'sitsi'il'ju', hats'inha pa' leqi'fenkeye'j pa' Intata in hats ikipji' pe' olots qa' les net'ijaifik'i qu' olotse', ma' qa' les olootsi'ija pe'qu' nit'ijetspha'm le'wisij qu' net'ejuyets in qiji'ha pa' Intata.*

Pekhewe' jite'wen hane'ej wekwek nite' yape.

16 Qa hik ta'lijupi' qu' hasu'uj jinanqatsit'ij yem-jeetax enewe' te'wenhetii i'najits in hats leyijlem in lawa'mhits qa pakha'le nite' te'wenhetii qa hats jeek leyijlem in week neluts in les t'un.*

17 Qe pekhewe' jitaats'etax nite' yape qa nite' qits iye, qa' naya'xi' pe' qi in le'sits nite' yili'ij qa ham l'nyejeyi'iju'l iye jiyelisij hatse' pa' Intata.*

18 Qa hik ta'lijupi' qu' hasu'uj qu' les qitse' ine'mji' ene' jite'wen, qitse' ine'mji' yijat'ij pekhewe' mexe

* 4:11 Mt 10:21; Jn 8:51; Fil 3:10 * 4:14 1Ts 4:14 * 4:15 2Co 9:11 * 4:16 2Ts 3:13; Ro 7:22 * 4:17 Ga 6:2; Lc 24:26; 1P 5:1,4

nite' jite'wen, qe pekhewe' jite'wen hane'ej wek-wek nite' yape, qa pekhewe'le mexe nite' jite'wen qa nite' yili'ij pakhaaye'li'ij qu' nana'l.*

5

Pa'yape qa pa'nite'yape.

¹ Qe enewe' i'nesenits hik lunyejei qu' initsi'ye' ha'ne sehe' epji', hik lunye'j na'aj qooxo in nite' yape'e' pa'qu' na'ni', qa hatsle jinikfe'lets pa' Intata in hats yaji'let pekhewe' ink'aihits initsil t'ejuyets na' wa'sji' nite' yili'ij yijat'ij qu' nana'l, pekhewe'en nite' pa'qu' jukhewe'le qu' naqsiiikii.*

² Qe yijaa'ija enewe' hane'ej mexe ju'unifi witi-sil jitik'etij, qe hats jitesu'untax qu' ji'nuyik'ipha'm pekhewe' initsil t'ejuyets pa' wa'sji'.*

³ Qa qu' hats ji'nuyik'ipha'm pekhewe'en, ma' qa' hats nite' inuk'ele'lekii qu' ham pa'qu' i'nese'ne'.*

⁴ Qe in mexe ju'unifi ene' hane'ej witi'si', jitik'etij in jineq'i'ihetij, qa nite'le jitesu'un iye qu' inuk'ele'lekii, qe jitesu'untax yijat'ij qu' nana'l iye pa'qu' ji'nuyik'ipha'm, hats'inha ha'ne wa'm qa' naya'xi' pa' nite' wa'm.*

⁵ Qa pakha' yaji'let ine'm aka'an, hik pakhaa'ija pa' Intata, hik pakha' iye jiyekisij pa' Espiritu Santo qu' nonjohonle inwets.

⁶ Qa hik ta'hijupi' in nite' jiteli'ij in jiwent'unhet qa nite' ji'nijiwei iye, yemjeetax in jinikfe'ltaxets

* **4:18** Ro 8:24 * **5:1** Fil 2:10; 3:19; Ef 6:9; 2P 1:13; Col 2:11 * **5:2**
 1P 2:2 * **5:3** Mt 25:36; Lc 10:30 * **5:4** Ro 7:24; 8:23; 1Co 15:26

in mexe ju'unifi enewe' hane'ej wititsil qa mexe jitotsimii pa' i'ni' ha' Yatsat'ax'inij.

⁷ Qe in mexente' jite'wentax, qa hatsle nite' jite-qeku'.*

⁸ Hik ta'hijupi' in nite' jiteli'ij in jiwent'unhet qa nite' ji'nijiwei iye qa jitesu'untax qu' jinakik'ui ha'ne hane'ej i'nese'n, qe qa' jinamii qa' jina'nijupha ha' Yatsat'ax'inij.*

⁹ Qe pakha' jitesu'un qu' jintaqsiijkii i'nli'i qu' hats jina'nijup i'nli'i qu' mexente' jina'ni'ijup pakha'an qu' jinte'sinheti'mkii pa' Yatsat'ax'inij.*

¹⁰ Qe week qu' jinakets pa' i'niji' qu' jinejeyumtshen ha' Cristo, hats'inha qa' week ewilei qu' netesti'yij pa'qu' ne'weju'hij pe' yaqsiijkii le'sits i'nli'i qu' ul'etse' in mexe i'nji' ene' wa'm wit'esenits.*

Pakha' qu' na'n ji'teje'm ha' Cristo, pakha'an ink'ayik tunyej.

¹¹ Qe tsikfe'li'lets pa' lunye'j pa' qi wit'ijiweyaxi'm hatse' ha' Yatsat'ax'inij, qa hik ta'hijupi' in henfeltaxi'hi'mha ene' jukhew qa efuts, qa pa' Intata qa hatsle nikfe'li'lij yiwetsha qa ekheweli'l iye q'axqe qu' hats enikfe'li'l yiwetsha.*

¹² Aka' hit'ij iye, nite' ikji' iye qu' yekhewe'le'hi'il qu' heniwqinheti'l, qe hisu'uni'l yijat'ij qu' ne'sinheti'hi'mkii aka' haqsiilijkii, hats'inha qa' enikfe'li'lets pa'qu' it'ilijju'l pekhewe' yiwqinhet ene' jite'wen qa nite' pe' latawjetsji'.

* **5:7** Mt 8:10; Hch 3:16; Ro 1:8; 1Co 2:5; Ga 2:16; 1Ti 1:2; He 4:2; Lc 3:22 * **5:8** Fil 1:23 * **5:9** He 13:21 * **5:10** Jn 5:22-30; Mt 16:27; 25:31-46; Fil 1:6; He 10:31 * **5:11** Sal 147:11; Pr 1:7; 1P 1:17; Ap 14:7

13 Qe qu' nenit'ijets qu'nte' heyeik'une'yi'il wetju'l, qa t'ejuyets pa' Intata. Qa in wenithi'ijets in heyeik'une'yi'il wetju'l qa t'ejuyi'l ewets ekheweli'l.*

14 Qe pa' leqsu'unka'x ha' Cristo hikpa' tsaqsiji-neni'ijikii pa'qu' nisu'un, qe tsikfe'li'letsha pa' ewi'l in wa'm qe ta'lets ene' week, qa in wa'm qa hik lunye'j qu' week nawa'm.*

15 In wa'm qe ta'lets ene' week, hats'inha pekhewe' ihii qa' hats nite' lekhewe'le qu' net'ejuyets in ihii, qa' net'ejuyets yijat'ij in ihii hakha' wa'mifi pa'aj qa i'nk'ate qa ita'xijup iye pa'aj.*

16 Qa hik ta'lijupi' hane'ejija, hats ham pa'qu' jinenikfe'lij qu' pakha' lunye'je' in t'ejuyets ene' i'nesenits. Yijaa'ija yekheweli'l in hi'wentaxi'ha ha' Cristo ka' lunyee'jija in t'ejuyets ene' i'nesenits, hane'ej hats nite' lunye'j kakha'an.

17 Qa hik ta'lijupi' pakha' qu' na'n ji'teje'm ha' Cristo, pakha'an ink'ayik lunye'j. Qa pa' hayiits lunye'j qa hats yili'ij qa yaya'xi' pa' ink'ayik.*

Jiyithayinenij qu' jintefel in hats je'le'sitsi'l wetju'l.

18 Week ekwe'en ta'hii pa' Intata, hik pakha' yaqsi'jhi'ijikii in je'le'sitsi'l wetju'l qe ta'lets ha' Cristo, qa hane'ej qa jiyithayinenij qu' jintefel in week leke' qu' le'sitsi'il wetju'l.*

19 Aka'an ikji', ha' Cristo in ta'lets, pa' Intata qa yaqsiijikii in hats le'sitsi'l wetju'l ha'ne week

* 5:13 Hch 10:45; 1P 4:7 * 5:14 Jn 11:51; 2Co 4:10 * 5:15 Lc 20:38; He 2:9; Ro 14:7 * 5:17 Jn 1:3; Ap 3:14; 21:5; Ro 6:4; 8:24; Is 43:19; 65:17; Ef 4:24 * 5:18 Ro 5:11

sehe' epji', qa nite' neqjunu'etskii pe' lewu'ets ene' jukhew qa efuts. Aka'an hik aka' ka' jiyithayinenij qu' jintefel in hats je'le'sitsi'l wetju'l.*

²⁰ Qa hik ta'hijupi', inekhewel je'wit'ukinheyij qu' ji'niyetij ka' hii ha' Cristo, ma' qa hik lunye'j qu' lakhaayi'ija pa' Intata qu' natyaikii in'inijji'. Qa hik ta'hijupi', aka' hiiji' ha' Cristo qu' nek'iyini'hij ewets qu' yape e'le'sitsi'l wetju'l pa' Dios.*

²¹ Ha' Cristo in hamtaxji' pa'qu' ul'axe', qa pa' Intata qa yeni'pji'kii pe' inwu'ets hats'inha qa' je'le'sitse' qa' nit'ij inwets pa' Intata yatsathen qe ta'lets ha' Cristo.*

6

¹ Yekheweli'l yithayife'elij pa' Intata, qa k'iyini'hij ewets qu' hasu'uj qu' ham ne'weju'hi'ij pakha' nelishi'ilij qe nesu'uni'l.

² Qe pa' Intata yit'ij pa'aj: —*In yamets lahats'ij, qa k'epiye'. Qa in yamets ka' neluji' qu' k'etin, qa k'efen.*—

(*Is 49:8*) Ye'ehe, pakha' lahats'ij hane'ej, hane'ejija in hats yamets. Qa pa' neluji' witiilijii qa hane'ejija iye in hats yamets.*

³ Yekheweli'l nite' haqsiilijkii pe'ye' pa'qu' ul'axe', hats'inha qa' ham ul'axe' qu' wit'anyejij aka' yithayijkit'il.

⁴ Qe week yijat'ij ke' haqsiilijkii k'inq'ethinij in he'yithayi'yi'hi'm pa' Intata, nite' tsoqmositi'hij, hayawtshetenheti'yi'lkii, wekwek hamitsi'l ye'm, jutsitets yijunyejeyi'lkii,

* **5:19** 2P 2:20; Tit 2:11 * **5:20** Fil 1:29; Ef 6:20; 2Co 12:10 * **5:21** 1Jn 3:5; Ro 8:3; Ga 3:13; 1P 2:24 * **6:2** Is 55:6; Lc 4:19; He 3:13

5 heyeqsilanheti'yi'lju', ho'yophehiti'yi'lju', taya'yij wetju'ł in tsuteni'ł, qi in heyithayi'yi'ł, i'nhi'i qe nite' hama'ałju', i'nhi'i qe ham pa'qu' hetuji'ł,*

6 nite' hetsjikini'lij pa'qu' ul'axe' in he'yithayi'yi'li'm pa' Intata, tsikfe'li'letsha ke' le'lijei pa' Intata, nite' k'itaqsunikijup pe'ye', yeq'iltinhetsi'ł, pa' Espíritu Santo tsi'feni'ł, in k'ineqsu'uni'ł yijaa'ija,*

7 ke' henfeli'ł wi'tlijei yijaalija, na'aj k'inq'ethinij ta'lets pa' let'unha'x pa' Intata, yitjanetitsi'ł ta'lets pa' yatsathen hik łunye'j qu' na'nji' enewe' ts'ia'yi'łik'i qa ene' yifeijetsi'łji' iye,*

8 na'l ne'ej tsiwqinheti'ł qa nikhewep'ij qa nite' tsiwqinheti'ł, na'l ne'ej ul'etsik'i in yeq'iy'e'etyijkii qa na'l ne'ej le'sitsik'i in yeq'iy'e'etyijkii, na'l ne'ej yit'ijets in howotk'onhi'ilkii qa henfelhi'ł pa' yijaa'ija,*

9 hik yijunyejeyi'ł qu' nite' netsinikfe'li'ł qa qiile in tsinikfe'li'ł, hik yijunyejeyi'ł qu' hats natsaxiyu'ulju' qa topolhi'ilyij pe' yiliyi'ł, haitani'thenhetiyi'łkii qa nite'le hailanheti'yi'lju',

10 hik yijunyejeyi'ł qu' qi qu' yi'tawje'metetsi'ł qa nite'le yili'ij in ye'le'sitsi'li'mkii, hik yijunyejeyi'ł if'iljetsits qa hipatunenhi'ł pe' łatawjets pe' olots, hik yijunyejeyi'ł qu' ham pa'qu' nana'li'ł ye'm qa

* 6:5 Jue 16:21 * 6:6 2Co 11:3; Ef 2:7; Fil 3:8; 1Jn 4:8; Ex 34:6; 2Ti 3:10; Ro 2:4; 3:12; 11:22; Ga 5:22; Col 3:12; Tit 3:4; 1Co 13:1

* 6:7 2Ts 2:10; Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4; Ap 11:17

* 6:8 1P 5:4

tsikfe'li'ilets in week na'li'l ye'm.*

11 Yejefetsipji' pa' Intata Corinto lelets, in hen-feli'l e'm ham hat'ini'il e'm, weekijha pe' yitaw-jetsi'l in k'esu'uni'l.

12 Pa' e'qsu'unkaxitsi'lyij in hik lunye'j qu' nana'l pa'qu' axkatheli'ilij, nite' ta'li'l yiwets, qe ekhewelli'il in ta'li'l ewets.

13 Ye'ehe, aka' qu' hit'ilij ewets hik lunye'j qu' k'eyilitsi'il. Hik equk'eli'ilijha yijat'ij in k'esu'uni'l qu' etsu'uni'l. 14 Hasu'uj pa'qu' e'we'tsjuk'i'ilji' pekhewe' nite' tek'enets ha' Cristo na'aj wakka lo'siyit, qe ¿pa'n qu' lunye'je' qu' ewi'l na'ni' pa' yatsathen qa pa' nite' yatsathen? Qa ¿me leke' iye qu' ewi'l na'ni' pa' na'lki' qa pa' nookii?*

15 ¿Pa'n lunye'j qu' ewi'l na'ni'li' ha' Cristo pa' Belial (Satanás)? ¿Me leke' qu' week lunyejeyi'il pa' nite' yeqeku' ha' Cristo pa' yeqeku' ha' Cristo?

16 ¿Me lekeli'l wetju'l ene' lets'i' pa' Intata pekhewe' witeqsi'nq'alits? Qe inekhewel lets'i' pa' Dios nite' wa'm, pakha'an yit'ij pa'aj: —*Yakha' qu' ha'nji'kii enewe'en, qa' hijaaki'sji'kii iye enewe'en. Yakha' qu' leqe Diose'yij, qa enewe'en qa' yitset'i'ij.*— (Jer 32:38)*

17 Qa hik ta'hijupi' in yit'ij iye pa' Yatsat'ax'inij: —*Ma'atik'uifik'i in ta'ntaxi'tji' leqewuk'u nekhewe'en qa' me'nitoni'ti'mets. Hasu'uj ku'mi'tets kekhewe' ul'ets, qa yakha' qa' he'yeku'mi't eju'l.*— (Is 52:11)

18 —*Qa yakha' qu' Atatayi'ilyij, qa ekhewelli'il qa' k'eyilitsi'ilij qa k'ayasiyi'l iye.*— (2S

* **6:10** Mt 5:4; Jn 16:22; 2Co 7:4; Fil 1:4,25; 2:17-18; 3:1; 4:1,4; Col 1:24; 1Ts 1:6; 1P 1:6-8 * **6:14** Mt 6:23; 13:41; Jn 12:46 * **6:16** Ex 29:45; Gn 31:19; 1Co 8:4; Stg 4:5; He 3:6; Lv 26:12; Jer 31:33; Ez 37:26

7:14) Hik aka' yit'ij pa' Yatsat'ax'inij hik pakha' pa' week tenek'enhe'yipji'.*

7

¹ Yejefets, ekewe'en hik ekewe' ke' weniwjut-siqen ine'm, qa hik ta'hijupi' qu' jinteli'ijha pa' ul'ax yaqsiiikii ha'ne i'nese'n qa pa' ul'ax yaqsiiikii pa' inaqjamtikineye'jkii hats'inha qa' jinowo'oi qu' les jintasiiikii pa' yisu'un pa' Intata qu' nata'tets pa' i'nijiweya'xiju'l pa' Intata.*

Pablo le'wisi'mkii.

² Ku'mi'l yiju'l, yekheweli'l ham pa'qu' haqsi'ji'li'mijkii pa'qu' ul'axe', ham pa'qu' haqsijineni'hijkii pa'qu' ul'axe' qa ham pa'qu' hawitji'iliji' pa'qu' lunye'je' wekwek.*

³ In hit'ij ekewe'en, nite' ikji' qu' hit'ilij ewets qu' ekheweli'il qu' aqsiiijkii pa'qu' ul'axe'. Hayi-its hit'ilij ewets in qi in k'esu'uni'l qa nite' leke' qu' jinak'esinhettax wetju'l pa' witi'ax qa pa' wit-wamhi'.

⁴ Yakha' ham pa'qu' hetjeyepuni'hij ewets qu' hit'ilij ewets. Yakha' qi in heiqeni'l ej. Qi in latsmajati'l qa qi iye in let-sinhetiki'mkii in mexe qitax pa' haats'e'elij.

⁵ Qe in tsami'lii iye ha' sehe' Macedonia, qa ham pa'qu' na'ni' pa'qu' yiwapiihijiyi'il qe qi in haats'e'elij pe' wekwek. Ha'ne i'nfik'i watlan, qa pakha'le te'weiju' qa nekewettaxi'l ewets.*

* **6:18** Mt 5:9,16; 11:27; Lc 11:13; Jn 8:42; Ef 5:20; 2S 7:14; Ap 1:8; Is 43:6; 49:22; 60:4; Os 1:10

* **7:1** Gn 12:7; Sal 147:11; Pr 1:7; Ap 14:7

* **7:2** 1Co 3:17; 15:33; 2Co 11:3; Ef 4:22; 2P 2:12; Jud 1:10; Ap 19:2

* **7:5** Hch 16:9; 27:29; Stg 4:1; Tit 3:9; Jn 7:13

⁶ Qa pa' Intata, hikpa' yisimetsin pe'qu' itawje'metetse', tsisimetsini'łji' ka' łamijiji' na' Tito,*

⁷ qa nite' ewi'He ka' łamijiji' qe ka' łesaxi'mkii iye in ta'li'ł ewets. Łakha' na' Tito nifeli'ł ye'm iye in lisu'untaxi'ł qu' e'tsweni'ł iye, qa in łenikfe'łitilets iye in łijanilik'i pa' łaqsiłijkii, qa in łen'łilaxi'łyiikii iye, ma' qa les qii'ija in łe'wis ye'mkii.*

⁸ Qe in ta'łtaxets kakha' yifaakanek'ıl ei in ul'etstaxili'mkii, hane'ej qa hats ye'łe'wisi'mkii, qe in i'nk'aa k'inqekenij qi in yeqis'iltaxyij. Qa ha'nełi'ij qa hats tsikfe'lets in ł'ajłi'ij in ul'etstaxili'mkii.*

⁹ Hane'ej qi in ye'łe'wisi'mkii, nite' ta'łets in ul'etsiłi'mkii pa'aj, qe ta'łets yijat'ij in ul'etsiłi'mkii qe qa' menikfeliti'łets in łijanilik'i, qe pa' Intata yisu'un qu' newul'enhetili'mkii in łaqsiłijkii pa' ul'ax, qa hik ta'łijupi' in ham pa'qu' nata'łil yiwets qu' aats'e'ełij.

¹⁰ Qe pa' witwuł'axi'mkii in ta'łets pa' Intata yaqsiłijkii pa' jiyilithinik'ui pa' ul'ax pakha'an in jiwenikfelitets in jitiłjanik'i pa' jitaqsiłijkii, pakha'an nite' jiyaf'alili'ij yijat'ij. Ma', qa pakha'łe witwuł'axi'mkii ta'łets ha'ne sehe' ipji' qa yaqsiłijkii qu' jinawa'm.*

¹¹ Jeł qeku'ni'łek pa' łatalilijets pa' ewuł'axitsiłi'mkii pa'aj in ta'łets pa' Intata, łmaa, hayits qa aje'eł lisu'uni'ł qu' manaqsi'jilju' iye. Hayits qa ł'ayetili'ıł'etets, hayits qa łenijiweyipji', hayits qa qi in łantatsittaxi'ł yijiikii qu' k'efeni'ł, hayits qa qi in lisu'uni'ł qu' yijaayi'ija qu' aqsiłijkii, hayits qa aje'eł lisu'uni'ł qu' itanitheni'ł pa'

* **7:6** Mt 11:29 * **7:7** Nm 25:13 * **7:8** 2Co 2:2,4 * **7:10** Mt 10:21; Jn 8:51; Fil 3:10

yaqsiijkii pa' ul'ax! Week ekewe'en in haqsiijkii ma' qa hats l'inq'ethinij in hats lakilik'uifik'i pa' ul'ax lunye'jkii.*

¹² Qa hik ta'hijupi' in haqsiijkii ka' witfaakanek, nite' haqsiijkii qu' net'ejuyets pakha' inqawitji, qa nite' haqsiijkii iye qu' net'ejuyets pakha' tawitjaxtii. Haqsiijkii yijat'ij qe qa' menikfeliti'lets pa' luk'e' pa' e'qsu'unkaxitsi'lyij qa pa' Intata qa hats nikfe'li'hij ewets.

¹³ Qa hik ta'hijupi' aka'an yisimetsin pe' yitawjetsi'l. Qa nite' ewi'He in ikesimen pe' yitawjetsi'l qe lees in qii'ija iye in le'sitsi'l ye'mkii qe na' Tito in ta'li'l ei qa qi in le'wisi'mkii, qe pa' latawe'j hisimetsini'l in qi in wetjeyepuntax.*

¹⁴ Qe in nite' hijanik'i in heiqeni'hij ewets na' Tito, ma' qa hats nite' hewepinkii. Qe week kekhewe' hats k'efeli'him yijaalija, qa hik lunye'j in heiqeni'hijets na' Tito kakha' ejunyejeyi'l qa yijaa'ija.*

¹⁵ Les qijijja qa nesu'unji'ji'l qa yijamtijiik'i in e'weeki'l in qi in l'ek'eni'l pa'aj, qa in e'lesitsi'hiju'l qa qi iye in qitsi'l e'mji'.

¹⁶ Qi in tsi'sinheti'mkii in nite' k'anuteni'l.

8

Yi'fenij pa'qu' ne'weju'lij.

¹ Qa hane'ej yejefets qu' k'efeli'him kakha' leqi'fenkeye'j pa' Intata in yenji'teje'm hekhewe' hats yijayan i'ni' ek hakha' sehe' Macedonia.*

* **7:11** Fil 4:8 * **7:13** Tit 1:4 * **7:14** Sal 119:142; Jn 8:14; 14:6; 2Co 11:10; 1Jn 5:20; 3Jn 3 * **8:1** Mt 16:18; 1Co 14:4; Ap 1:4; Hch 16:9

² Qe in mexe qitax in yaats'e'ej pe' wekwek, qa qi in le'sitsi'mkii, qa in qitax in if'iljetsits qa qi in topolij in yiwq'axin pa' leqi'fenkeyejei.*

³ Qe yakha' tsikfe'lets in lekhewelle in yisu'un qu' net'ihinij pakha' qu' ne'weju'lij, yisu'un iye qu' les nanhini' pa' weju'lij qu' net'ihinij.

⁴ Qi in iyini'lij yiwets lekhewel qu' na'n ji'ij ji'teje'mek hekhewe' yi'fen he' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ek ha' sehe' Judea.*

⁵ Qa ka' yaqsiijkii les in t'anipji' kakha' humti-taxi't qu' leke'ye' qu' naqsi'jkii, qe in yisu'un qu' nojo qu' newetis eku'nijha qu' naqsiijkii pa'qu' nisu'un ha' Yatsat'ax'inij, qa i'nk'ale qa yekhweli't in wetlisi'lyij qu' netk'eni'lij yiwets in lunye'jek pa' hats yisu'un pa' Intata.*

⁶ Qa hik ta'hijupi' in k'iyini'lets iye na' Tito, hats'inha lakha' in nenilji'juha aka' lunye'jkii, qa' hik lunye'je' iye qu' naqhat'axij qu' neneki'lij ei pekhewe' ewi't l'enilikii qu' inqi'feni't.

⁷ Ekhweli't week le'neni'ha: le'neni'ha pa' nite' eqekuyejeji't, le'neni'ha qa weekij pe' atawjetsi't in l'iyeti'lij ke' wi'tlijei, le'neni'ha in qi in li'su'uni't pa'qu' enikfe'li'lets, le'neni'ha in lejelilik'uiha pa'qu' aqsiihjkii qa le'neni'ha pa' qi e'qsu'unkaxitsi'lyij, ma' qa' hik lunye'je' iye qu' me'neni'hi'ha qu' qi qu' inqi'feni't.*

⁸ Nite' hit'ij aka'an qu' hik lunye'je' na'aj ley, ewi'he in hisu'un qu' enikfe'li'lets ka' lunyejei hekhewep in we'neniha in inqi'fen, hats'inha

* **8:2** Fil 4:10 * **8:4** Hch 24:17; Ro 15:26,31; 2Co 8:19-20; 9:1,12-13

* **8:5** Sal 143:10; Pr 16:9; Jn 5:30; Ga 1:4; Ef 1:9; 1Jn 2:17 * **8:7** Fil 3:8; 1Jn 4:8

qa' ekhewepe'jiitek qu' inq'ethini'hij in yijaa'ija in l'ineqsu'uni't.

⁹ Qe ekheweli't lenikfe'li'tets pa' qi leqsu'unka'x ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo, hikha' in qitax in patun qa yaqsi'jli'ijkii in hik lunye'j na'aj if'iljetsax qe ta'tets in nesu'uni't, hats'inha pa' l'ifiljetsi' qa' nata'tets qu' qi qu' apatunitsi'il hatse'.*

¹⁰ Hane'ej qa' k'efeli'hi'm kakha' humti in t'ejuyets kakha' lunye'jkii, qe kakha'an le'wisju' in t'ejuyi't ewets, qe hats ewi't ininqap'ik'i in lojo'o'ij in laqsiihjkii, qa nite' ewi'he in laqsiihjkii qe in lisu'uni't iye qu' aqsiihjkii.*

¹¹ Hayits, yape anqhat'etsi'hij kakha' mente' lanqhat'etstaxihij, hats'inha qu' hik lunye'je' in qii'ija in lisu'uni't qu' aqsiihjkii qa e'le'sitsi'hi'mkii in i'nk'aa'ija, ma' qa' hik lunye'je' iye hane'ej qu' ihini'hij pakha' qu' e'weju'hi'ihij qa' e'le'sitsi'hi'mkiiha iye.

¹² Qe pakha' qu' nisu'unija qu' net'ihin, pa' Intata t'eku'miju't in t'ihinij pa'qu' ne'weju'hij, qa nite' pa' qu'nte' ne'weju'hi'ij.*

¹³ Aka'an in hit'ij nite' ikji' in li'feni't pekhewep qe qa' nana'li'm pe'ye' qa ekheweli'it qa' hamitsi'it e'm pe'ye', qe hisu'un yijat'ij qu' week ejunye-jeyi'it.

¹⁴ Hane'ej ha'ne lahats'ij ekheweli't ham hami'it e'm ma' qa li'feni'hij pe' hamitsi'm pekhewep, hats'inha qu' hamitse'taxi't e'm hatse' pe'ye' qa' lekhevele' eku'nek qu' ne'feni't ei, aka'an qa ikji' in hats week ejunyejeyi't.

* **8:9** Mt 20:28; 2Co 6:10; Fil 2:6-7 * **8:10** 1Co 16:1-4; 2Co 9:1-2

* **8:12** Lc 21:3

15 In l'anye'jek ka' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Pakha' olotstax pe' nat'a' qa nite'le t'ani' qu' olotse' wiikfik'i pe' nat'a', qa pakha' nite' olots pe' nat'a' qa nite'le hamik'ui pe'ye'.*— (Ex 16:18)

16 Qa le'wisij pa' Intata in tisij na' Tito pakha' hik lunye'j pa' tselisij in qi in yisu'unija iye qu' ne'feni'ł.

17 Qe łakha' nite' ewi'łe in t'eku'miju'ł in k'iyini'łets, qe in yisu'unija iye qu' nefeniłii, ma' qa nanami'ł ei qe yisu'un.

18 Qa nakha' inejefe'epji' pa' Intata qu' lijts'eye'kii na' Tito, hikna' yaqaamij qu' week nenikfe'lij he' week witlijsitjiyits, qe ka' l'ithayikit kakha'an in nifel eke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Jesús.*

19 He' witlijsitjiyits nite' ewi'łe qu' nenikfe'lij, qe t'eku'miiji' iye qu' nenekijup in hant'a'alik'i pe' ewi'ł we'neni'kii. Aka'an in haqsiiljkii qe qa' hi-wqinheti'ł ha' Yatsat'ax'inij qa qu' nek'inq'ethinij iye in yijaa'ija in hisu'uni'ł qu' nek'inqi'feni'ł.

20 Aka'an in yeqfenyejeyi'lij in t'ejuyets in hant'a'alik'i pe' olots ewi'ł we'neni'kii qe qa' ham pa'qu' netsumti'lij pe'ye'.

21 Qe nite' hisu'untaxi'ł qu'nte' haqsi'jii'lijkii pa' le'wis, qa nite' ewi'łe qu' net'ejuyets pa' leqjetinet'ilyij ha' Yatsat'ax'inij, qe t'ejuyets iye pa' leqjetinet'ilyij ene' jukhew qa efuts.*

22 Qa nakhap iye he'nukini'ł lijts'ekii nekhewe'en hik nakha' iye inejefe'epji' pa' Intata, łakha' iye olotsij in inq'ethinij in yasiinik'iha na'aj testi'yij qu' naqsiiljkii, qa hane'ej qa les in qi in yisu'unetsha qu' ne'feni'ł qe nikfe'lets in hisu'uni'ł qu' aqsiiljkii pa' yisu'un pa' Intata.

* 8:18 2Co 12:18 * 8:21 1Ti 5:8; 1P 2:12

23 Lenikfe'li'lets na' Tito in hikna' nite' ts'itonkii qa yithayife iye qe qa' k'efeni'l, qa nekhewep'e qa hikne' t'eku'miiji' ek he' witlijsitjiyits, qa lekhwel iye yiwqinhet ha' Cristo. *

24 Qa hik ta'hijupi' qu' nek'iyini'hij ewets qu' ethini'hij enewe'en in yijaa'ija in l'ineqsu'uni'l qa in nite' hijani'hik'i iye in heiqeni'ej, hats'inha pe' witlijsitjiyits t'eku'miiji' nekhewe'en qa nenikfe'li'l ewets.*

9

1 Hats nite' hamik'ui qu' ewi'hij iye qu' hika'al e'm in t'ejuyets pe' ewi'l we'neni'kii qu' net'ejuyets he' inejefetsipji' ha' Cristo.

2 Qe tsikfe'lets ekhweli'l in yijaa'ija in lisu'uni'l qu' inqi'feni'l, hik kakha' ka' heiqeni'hijets he' inejefetsipji' pa' Intata i'ni' ek ha' sehe' Macedonia, qe kakhap iningap'ik'i in lisu'uni'l qu' matji'leti'l ekhweli'l Acaya* leilets. Qa aka'an in yepi'ye ek'i he' Macedonia leilets qa yaqaamij qu' weeke' in yisu'un qu' ninqi'fenji'jek.*

3 He'nukini'l ei enewe' inejefets hats'inha in heiqeni'ej qa'nte' hijani'ik'i, qe hats henfel in hats latjileti'l.

4 Qu' yijts'eyek'e pe'qu' uja'xe' Macedonia leilets, qa qu' ne'weni'l qu'nte' matjileti'l, qi qu' hewepini'l wetju'l qe hats hit'ijets in hats latjileti'l, hit'ij yekhweli'l qe qa'nte' natsami'il ewets qu' mewepinjiil wetju'lek.

* 8:23 Flm 17; 1Co 3:9; Jn 13:16; Mr 10:37 * 8:24 2Co 12:5; Stg 4:16 * 9:2 Pa' sehe' Acaya hikpa' hane'ej hi Grecia, hikpa' i'nji' pa' witset Corinto, qa olots pekhewep iye witsetits. * 9:2 Hch 16:9; 18:12; Nm 25:13; 2Co 8:18; 12:18

⁵ Qa hik ta'lijupi' in humti in les le'wis in k'iyinet nekhewe' inejefets qu' nathayini't ei, hats'inha qu' ne'feni'lij qa' q'axitse' aje'e' pe' ewi't l'eni'likii hayi-its leniwjutsiqeni'lij, hats'inha pe' ewi't l'eni'likii qa' hik hunye'je' in ta'lets in ekhewelli'it in lisu'uni't qu' ihini'lij, qa' nite' hik hunye'je' qu' ayajaxti'yi'lijets.*

¿Łekpa' jitesti'yij qu' jininqi'fen?

⁶ Maxtayitihik'i aka' qu' hit'ij: na'aj nite' qi qu' newenq'en, nite' qi in nifte'ji' pe' leqei. Qa na'aj qi in we'nq'en qa qiji'jek in nifte'ji' pe' leqei.

⁷ Qa hik ta'lijupi' week ewitei ekheweli't qu' ihini'lij pakha' luk'e' pa' yumti pa' atawe'j qu' ihinij, qa hasu'uj in nite' lisu'untax qa yape'enhate qu' ihinij qa hasu'uj iye qu' ayajaxti'ijets, qe pa' Intata yisu'un pakha' le'wisi'mkii in t'ihin.*

⁸ Pa' Intata leke' qu' naqsiijkii qu' noponheti'lij pa' leqi'fenkeye'j, ma' qa'nte' hami'ik'ui week pakha' qu' ekeyi'iju't qu' nana'l e'm, qa pa'qu' i'fenij iye pekhewep.*

⁹ In l'anye'jek ka' we'nika'ajji' in yit'ij: —*In yak'esa'xkii qa netisijju' pe' if'iljetsits. Pa' leq'iltiye'j nite' leke' qu' nili'ij.*— (Sal 112:9)*

¹⁰ Pa' Intata hik pakha' pa' tisij pe' loqo'oi pa' iwenq'enhena'x qa ta'lets iye pa'qu' witaqe'pan, hik pakhaa'ija iye qu' nelisi'lij pe'qu' olotse' oqo'oyi'it qu' mewenq'eni't, hats'inha qa' net'ijaifik'i qu' olotse' pe'qu' eqeyi't ta'lets in łatsatheni't.*

* 9:5 Hch 11:30; Ef 5:3 * 9:7 Lc 6:35; Jn 3:16; 12:43; 2Ts 2:13; Ap 12:11 * 9:8 Ef 3:20 * 9:9 Jn 16:32; 1Jn 2:17 * 9:10 Is 55:10-11; Os 10:12

11 Qi qu' iwq'axini't week pa'qu' lunye'je' qe qa' leke'ye' qu' inqi'feni't, pekhewe' letskekenenitij hatse' ewi't l'enilikii ta'lets hatse' pe'qu' olotse' qu' nit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata.*

12 Qe pa' eqi'fenkeyejeyi'hij he' inejefets nite' uja'xle pe' hamitsi'm qu' ne'weju'hij, qe weju'hij iye pe'qu' olootse' qu' qi qu' nit'ijetspha'm le'wisij pa' Intata.*

13 Lekhewel qi qu' niwqinhetji' pa' Intata, qe qu' i'feni't qa' nethinij in ekheweli't yijaa'ija in lijayani'hij in letetfeli'hij ke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Cristo, qa qi iye qu' niwqinhetji' pa' Intata qu' nata'lets in qi in li'feni't enewe'en qa qu' i'feni't iye pekhewepe'.*

14 Qa' qi iye qu' nesu'uni't qu' niyini'l'epji', qe ta'lets pa' qi eqi'fenkeyejeyi't nethinij pa' Intata.

15 l'le'wisij pa' Intata, qe pa' jiyelishi'hij ham laja'ye' qa ham lunye'ji'iju't iye!

10

Pablo te'weitetijik'i in tenek'enhe'yij pe' hats yijayan pa' Intata.

¹ Yakha' Pablo, hane'ej hisu'un qu' hik yijunye'je' ha' Cristo in nite' atitsik'i pe'qu' nit'ij qa yimax iye in iyet qu' nek'iyini'hij ewets, qe na'l pe' yit'ijets in ha'ni't etji'teje'm qa af'ayai in k'iyet qe hewepinij, qa in yitoxli'ii qa te' t'unitsik'i ne'ej hit'ij.

² K'iyini'hij ewets qu' natsamtaxi't ei, qa hasu'uj qu' aqsi'ji't ye'mijkii hatse' qu' hewepini'ij pa'qu' hit'ij, qe les le'wis qu' hit'ij pe'qu' t'unitsi'ik'i qe qa'

* 9:11 1Co 1:5; 2Co 6:10 * 9:12 He 8:6 * 9:13 Fil 4:10

net'ejuyets pe' yit'ihij yiwets in hik yijunyejeyi'l pa' lunyejei ene' sehe' epji'.*

³ Qa yijaa'ija inek in hik yijunyejeyi'l ene' sehe' epji', qa in hawatlan'i'ih qa nite' hik yijunyejeyi'l in watlantax,

⁴ qe pe' witatjanetits jitatkin nite' ta'lets ha'ne sehe' epji', qe ta'lets yijat'ij pa' let'unha'x pa' Intata, qe qa' jintewul'enhetsju' pe' witt'unhaxits.

⁵ Ma' qa jitewul'enhetsju' pa' witaqjamtikin-eye'jkii yumtife pe'ye' qa week pa' witiwqiye'jji' i'nq'aq'ayinij qu' jinenikfe'lets pa' Intata, ma' qa week jit'ophe'tju' pe' witaqjamtikineyejeikii qe qa' netk'enets ha' Cristo.*

⁶ Qa hats yaq'axitsi'l qu' hitani'theni'l week pakha' qu' nite' netk'ene', ehe, qu' hats u'ja'xe'h'i'ih in h'ek'eni'l.

⁷ Ekheweli'l ewi'he in lejeji'l enewe' laxa. Qu' nana'l pa'qu' numti'ija qu' natsat'axij ha' Cristo, qa' les le'wisjeek qu' nenikfelitjeetsek in yekheweli'l iye yatsat'etsi'lyij ha' Cristo.*

⁸ Qe qu' olotsi'ij qu' heniwqinhetij in heinek'enhe'yi'l, nite' hewepinkii, qe ha' Yatsat'ax'inij tselisi'lij qu' heinek'enhe'yij qe qa' k'efeni'l, qa nite' qu' k'ewul'enhetsju'.*

⁹ Nite' hisu'un qu' umti'ih qu' k'ijiweikitihjkii ke' he'nq'ika'ahij ei.

¹⁰ Qe na'l pe' yit'ijets: —Kekhewe' lafaakanhei ha' Pablo jutsitets qa its'iyoptots iye, qa in jite'wenke qa nite' hik lunye'j qu' net'un qa kakha' lunye'j in iyet nite' yimax.—

* **10:2** Fil 3:3 * **10:5** Jn 17:3; 1Jn 4:8 * **10:7** 1Co 3:23; Ga 5:24

* **10:8** 1Co 14:3

11 Qa pekhewe' l'anyejei aka'an qa' nenikfe-litets in hik yijunyejeji'l pakha' hats hika'ał, in yi'totstaxi'l e'mii qa qu' ha'ni'l etji'teje'm iye.

12 Yekheweli'l nite' yijunyejeji'l qu' hetjeyumtsheni'lijupi'kii qa' ha'najaihinihiju'łkii pekhewe' lekhewelle in weniwqinhet. Lekhewel wanajaihiniju'łkii pakha' lekhewelle in ta'lets leqjeyumtshela'x. Aka'an in yaqsiijkii qa hik lunyejei ne'ej mente' teik'unei wetju'l.*

13 Yekheweli'l nite' leke' qu' heniwqinheti'l qu' ha'ni'łfik'i, qe ewi'łe yijat'ij qu' heniwqinheti'l qu' ha'ni'łji' pa' yeq'ejinqa'wet'il tselisi'łij pa' Intata qu' he'yithayi'yi'łji', hikpa' ekheweli'l la'ni'ł ji'teje'm.*

14 Qa hik ta'lijupi' in i'nk'aa tsami'ł ei yekheweli'l nite' ha'yani'łji' pa' ye'qniyak'il. Yekheweli'l henkaa'xi'ł eiha qu' k'efeli'łi'm ke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Cristo.

15 Qa hik ta'lijupi' in nite' ha'ni'łjiji' pa'qu' l'ithayiwet'e pekhewepe' in heniwqinheti'l, qe mexe honotki'łets qu' hats et'uniitsi'łihja pa'nte' egekuyejeji'l in t'ijaifik'i, qa yekheweli'l qa' hit'łij ewets le'wisij qu' nata'łi'ł ewets qu' net'ijaifik'i iye pa' yithayiwet'il.*

16 Ma' qa henfeli'łi'm iye eke' le'sits wi'tlijei t'ejuyets ha' Cristo pakha' les toxi'mii na' etset'il, qa nite' leke' qu' heniwqinheti'l qu' nite' yithayi-wet'i'ł.*

17 Qa kakha'le we'nika'ajji' qa yit'ij: —*Qu' nana'l pa'qu' neniwqinhet, niwqinhetji' yijat'ij pa' Yat-sat'ax'inij.*— *(Jer*

* **10:12** Ga 2:18; Pr 26:12; 27:2; Mt 13:13 * **10:13** Ro 12:3; 1Co

7:17; He 7:2 * **10:15** 1Ts 1:3 * **10:16** Hch 19:21; Ro 15:20

9:24)

¹⁸ Qe nite' te'nekumhi'yiju'l pakha' qu' lakha' ye'letax qu' neniwqinhet qe ha' Yatsat'ax'inij yijat'ij pa'qu' niwqinhetji' qa te'nekumhi'yiju'l.*

11

Pablo qa pe'yit'ij letets qu' apostolitse'.

¹ K'iyini'hij ewets qu' me'nijulayithi'ilets qu' epi'ye'elik'i aka' lammi's wenit'ijets in nite' yijeik'una'xkii. ;Me'nijulayithi'ilets wat'ij qu' ek'eni'lik'i!*

² Qe yakha' qi in tsekewet'il ewets, qa in tsekewet'il ewets ta'hii pa' Intata, qe yakha' hisu'untax qu' e'ewile'hi'ili' hakha' qu' ewhe'ye'yi'ilij hikha' Cristo qu' hik ejunyejeyi'il ne'ej mexe ham yawitjiye'.*

³ Qa ts'ijiweile'ets qu' hik lunye'je' pa'aj pa' q'oioq'oi pa' hiyowk'ele' in yaqankii pe' Eva, ma' qa pe' aqjamtikineyejeyi'l'kii qa' toxi' imets pa' ham yetsji'le' qa yijaataxija iye qu' ejunyejeyi'ilets ha' Cristo.*

⁴ Qe qu' nanami'l ei pa'qu' nenfel pakhape' iye Jesús nite' hik lunye'j ha' henfeli'l e'm, qa i'nh'i qu' esti'yi'hij pa'qu' espirituye' pakha' lunye'j, i'nh'i pe'qu' wi'tlijeye' nite' hik lunye'jei ke' henfeli'l e'm, ekheweli'l qa hisu'uni'l qu' me'nijulayithi'ilets qu' epi'ye'elik'i.*

* **10:18** 1Ts 2:4 * **11:1** Mr 7:22; 2Co 11:17,21 * **11:2** Stg 3:16; Nm 25:13; Ga 4:17; Fil 4:8 * **11:3** Gn 3:1,20; Lc 10:19; Ro 7:11; 16:18; 1Co 3:18; 2Ts 2:3; 1Ti 2:14; 1Ts 3:5 * **11:4** 1Co 3:11; 1Jn 4:1; Ga 1:6

⁵ Yakha' nite' humti qu' les nat'anyipji' pekhewe' yit'ij letets in les qitsji' in apóstoles nami'l ei pa'aj.*

⁶ I'nhi'i qu' nite' nets'iyayi'ij qu' nek'iyet, qa na'lle pa' yikfeliya'xets, qa hats k'ethini'hij ke' olots wek-wek in t'ejuyets aka'an.*

⁷ ¿Ye' me witwu'l'ax in henfeli'l e'm qa ham yija'ye' kekhewe' le'sits wi'tlijei ta'lets pa' Intata t'ejuyets ha' Jesús? ¿Ye' me witwu'l'ax iye in nite' heniwqinhet qe qa' k'ewqinheti'l?*

⁸ Qa hekhewep witlijtsitjiyits, hik lunye'j qu' hen-itka'mijkii pe' laq'astai in inqekenij yiikii qe qa' k'efeni'l.

⁹ Ma' qa in ha'ni'l etji'teje'm na'l na'aj hite'jii, qa ham pa'qu' hipekhelinhetkii, qe he' inejefets ta'hii ha' sehe' Macedonia ta'lets week kekhewe' hamitstax ye'm. Qa ham pa'qu' nek'iyini'hij ewets, qa nitees qu' hili'ij qu' ham nek'iyini'hij ewets.*

¹⁰ Qa in lunye'jek ha' Cristo in yijaa'ija pa'qu' hats nit'ij qu' nite' hit'ehi'ij aka' tsi'sinheti'mkii, qa ham pa'qu' witset'e ha'ne week sehe' Acaya qu' natsq'ayintaxij aka'an in ham pa'qu' nek'iyini'hij ewets.*

¹¹ ¿Inhats'ek? ¿Me ikji' qu' nite' k'esu'uni'il in hit'ij aka'an? ¡Pa' Intata nikfe'lets in qi in k'esu'uni'!

¹² Qa teesle qu' hili'ij aka' haqsiijkii in ham pa'qu' nek'iyini'hij ewets i'nhi'i qu' l'astaye', hats'inha qa' henyeginik'ui pakha' yisu'untax pekhewe' wo'taxii qu' neniwqinhetji', ma' qa nite' leke'ye' qu' nittaxijets qu' hik yijunyejeyi'il pekhewe'en.

* **11:5** Jud 17 * **11:6** 1Co 1:17; Fil 3:8; 1Jn 4:8 * **11:7** Lc 1:52; 14:11; Hch 18:3 * **11:9** Hch 16:9; Fil 4:10 * **11:10** Hch 18:12

13 Qe enewe'en nite' yijaalija qu' apostolitse', enewe'en t'ithayii ejtitsits, wotjonkettaxik'i qu' leqe apostolitse' ha' Cristo.*

14 Qa ekewe'en in lunyejei enewe'en qa nite' leke' qu' pakha' ineqjunyejeji'ij, qe pa' Satanás lakhaa'ija iye in wotjonketik'i qu' angele' pa' na'lkii.

15 Qa hik ta'hijupi' in nite' leke' qu' pakha' ineqjunyejeji'ij pa' Satanás pe' leqejkunenhei in wotjonketik'i qu' witq'ithayinenheji'ipji' pa' yatsathen. Qa pa' l'aka'the'ju' enewe'en, qa' netesti'yij hatse' pa' weju'lij pa' l'ithayijkit.*

16 Ewi'lij iye qu' hit'ij ewets: hasu'uj pa'qu' numti qu' nite' heyeik'uneye'kii, qa qu' hik aka'le umti'il qa' ku'mhi'ilyiju'l qu' hik yijunye'je' na'aj nite' teik'uneikii, hats'inha qu' lammise'le qu' heniwqinhetek.

17 Aka' qu' hit'ij in heniwqinhet nite' hik aka' yit'ij ha' Yatsat'ax'inij, qe ta'lets yijat'ij pa' nite' yijeik'una'xkii.

18 Qe in hats olots pekhewe' lekhewelle in weniwqinhet, qa' yakhape' ji'jek qu' heniwqinhet iye.

19 Ekheweli'l lenikfeli'lkii, qa zinhats'ek in lisu'uni'l qu' epi'ye'e'l pekhewe' hik lunyejei nite' teik'unei wetju'l?*

20 Qe ekheweli'l le'nijulayitiletsets na'aj hik leqfenejejeji'l ej qu' lehinheji'il ej, le'nijulayitiletsets na'aj neluji'lkii, na'aj hik lunye'j qu' natsat'etsij pe'qu' antsat'etstaxi'lij, na'aj weniwqinheti'l ek'uiji', qa na'aj hik leqjunyejeji'l ej qu' ham wiikfik'i e'weju'li'lij qe weniwqinhet ma' qa hik lunye'j qu'

* 11:13 Ap 2:2 * 11:15 Ga 3:10 * 11:19 Pr 3:7

nilanje'm eju's.*

21 Hewepintaxets aka' qu' hit'ihij ewets: yekheweli't nite' hik yeqfenyejeyi't ej aka' leqfenyejeyi't ej pekhewe'en qe hik yijunyejeyi't yijat'ij ne'ej nite' t'units. Qa pakhape'le qu' neniwqinhettaxij ekewe'en qa' yakhape' ji'jek qu' haqsiijkii, yemjeetax aka'an in hik lunye'jtax qu'nte' yijeik'unaxe'kii.

22 ¿Me hebreos* pekhewe'en? Yakhap ji'jek ye'hebreo. ¿Me Israel leitets pekhewe'en? Yakhap ji'jek ye'israel leile'. ¿Me ta'lets pa' Abraham'iki pekhewe'en? Yakhap ji'jek hata'lets pa' Abraham'ik'i.*

23 ¿Me leqejkunenehei ha' Cristo pekhewe'en? Yakha' les in leqejkunenekeyij ha' Cristo, aka'an inye'jlu' in hit'ij in hik lunye'jtax qu'nte' heyeik'uneye'kii. Yakha' les qi in he'yithayii qa nite' hik lunyejei enewe'en. Yakha' olotsij in hoyophehitii qa nite' hik lunyejei enewe'en. Olotsij in heyeqsilanhetiikii qa nite' hik lunyejei enewe'en. Olotsij in iftsaxets qu' hawa'm qa nite' hik lunyejei enewe'en.

24 Lee'fij (5) yamets in tseqsilankii ne' judiol qa treinta y nueve (39) yamjijetsji'.*

25 Wetshetk'ewi'lij in hailanheti'yijkii najak, ewi'lij in heijelaxti'yijkii ke' utel, wetshetk'ewi'lij in k'uyij tokoyei, qa ewi'lij in ewi't naja'x qa ewi't nełu in yamanji' ha' qi iweli'.*

26 Qi in hijaaki's, qa iftsitsji' ne' haqqil, iftsitsiikii

* 11:20 Ga 5:15; Mt 5:39 * 11:22 Aka' hebreos qa aka' Israel ikji' iye judiol. * 11:22 Fil 3:5; Gn 16:15; Ga 3:29 * 11:24 Dt 25:3

* 11:25 Hch 14:19; 16:22,23; 27:1-44; 1Ti 1:19

ejtenhetsilets, iftsitsiikii ne' yitsetifeetstaxija in judiol qa hik lunyejei iye ne' nite' judiol, iftsaxkii na'aj ha'ni' nekhewe' qits witsetits, iftsaxkii na'aj ham witset'i'i, iftsaxji' na'aj qi iweli', iftsitsiikii ne' yit'ij letets qu' inejefetsi'ipji' pa' Intata.*

²⁷ Yithayijkitits niihetits qa qi qa yamji'ijyik'ui yiwefa'x, olotsij qa'nte' hama'ji'ij na'aj ewi'l naja'x, olotsij qa k'iyipkunji'ij, olotsij qa ts'iyayuji'ij, olotsij qa nite' leke'ji'ij qu' heyek, olotsij in k'initji' na'aj k'uy qa ham iye pe'qu' yeqhinataye'.*

²⁸ Qa week ekewe'en qa kekhwep iye in i'nyipji', qa i'nyipji' iye in week neluts tsel'ilaxtaxets he' week hats yijayan ha' Jesús i'ni' ek hekhewep witsetits.

²⁹ ¿Lekpa' itawje'met qa yakha' qa' nite' yi'tawje'met'e? ¿Lekpa' yepiletets iye qu' naqsiikii iye pa' u'ax pakhape' qa yakha' qa' nite' qi qu' natstawjemeten?*

³⁰ Qa qu' les le'wise' qu' heniwqinhet, qa' heniwqinhetij kakha' k'inq'ethinij in nite' yet'un.

³¹ Pa' Dios qa Latata ha' Yatsat'ax'inij Jesús, hikpa' ewi'He in weju'hij qu' neniwqinhetji' ene' week lahatsiyij, nikfe'lets in nite' howotk'onlekii.*

³² Ha' Damasco'oi, ha' leqe gobernador ha' qi wittata Aretas, inaqyaji'ij qu' netjelitii he' lejil ha' witset qe qa' nejel yik'uikii qu' net'eku'myi' qa nots'ophe'l.*

³³ Qa na'lle he' uja'x ts'enji' ke' kanastu, ma'

* **11:26** Mr 14:48; Hch 9:23; 13:50; 14:5; 17:5; 18:12; 20:3,19; 21:27; 23:10-12; 25:3 * **11:27** Ro 8:35 * **11:29** Jn 16:1 * **11:31** Mt 5:16; 11:27; Lc 11:13; Jn 8:42; Ef 5:20 * **11:32** 2S 8:5

qa ts'ilithinijii ha' wintana ha' toxpha'm lejilafi ha' witset, qa hik aka' lunye'j in k'ilatik'uifk'i ha' gobernador.*

12

Pe'yi'wen pa'aj pa' Pablo pa' wa'siipha'm.

¹ Inye'jlutu'u qu' heniwqinhet, yemjeetax in hamtax weju'li'ij qu' jineniwqinhet. Hane'ej qa' natsamets kekhe'we' ts'ethinij ha' Yatsat'ax'inij qa' hi'wen qa ke' tselisij qa tsikfe'lets.*

² Tsikfe'lets pa' ewi'l yijayan ha' Cristo, in hats catorce (14) iningapitsik'i in wetka'xiipha'm pa' wetshetk'ewi'l yametsji' wa's, qa nite' tsikfe'lets me weekij pa' l'ese'n in wetka'xiipha'm me i'nli'i qu' ewi'le'le pa' leqe'spiritu, pa' Intata nikfe'lets.*

³ Ha'ne jukhew, nite' tsikfe'lets me weekij pa' l'ese'n in wetka'xiipha'm pa'aj me i'nli'i qu' ewi'le'le pa' leqe'spiritu, pa' Intata nikfe'lets,

⁴ wetka'xiipha'm pa' qi in le'wisi' witset (paraíso), ma' qa yepi'ye' pe' wi'tlijei ham pa'qu' nanatkin qa nite' lenexke'ej pa'qu' jukhewe' qu' nit'ij.*

⁵ Yakha' leke' qu' heniwqinhetij aka' lunye'jkii ha'ne jukhew, qa nite'le leke' qu' yakha' ye'le qu' heniwqinhetle, qe ewi'le yijat'ij qu' nek'iyetij in nite' yet'un.

⁶ Qa qu' heniwqinhetij aka'an, qa nite' ikji' qu' nite' heiqene'fuye'kii, qe in henfel aka'an yijaa'ija. Qa nite'le hisu'un qu' haqsiijkii qu' heniwqinhet,

* **11:33** Hch 9:19-25 * **12:1** Lc 1:22; 1P 4:13 * **12:2** 1Ts 4:17

* **12:4** Lc 23:43

hats'inha qa' hame' pakha' qu' les nanhini' wiikfik'i aka' hane'ej yijunye'j qu' netsiwqinhet.*

⁷ Qa qu' hasu'uj humti qu' ye'qiye'ji' wiikfik'i qu' nata'lets kekhe'we' ts'ethinij ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa pa' Intata qa tisij pa' Satanás, qa pa' ewi'ł laqa ángel pa' Satanás qa hikpa' hik lunye'j ne'ej tii qu' neti'jje'mkii ha'ne yese'n qe qa' nite' humtiye' qu' ye'qiye'ji'.*

⁸ Qa aka'an, wetshetk'ewi'łij in k'iyintaxijets ha' Yatsat'ax'inij qu' niwu'myik'ui.

⁹ Qa lakha' qa yit'ij yiwets: —Nite' hiwu'm ek'ui, qe ewi'He qu' nana'l e'm pa' yeqi'fenkeye'j, qe pa' yit'unha'x les in t'un in e'jukhewiwatkii.— Qa hik ta'łijupi' in les hisu'un qu' nek'iyetij in nite' yet'un, hats'inha pa' let'unha'x ha' Cristo qa' na'nyitji'.*

¹⁰ Qa hik ta'łijupi' in hi'wejułenij in nite' yet'un, hi'wejułenij in wenit'ij yiwetskii ul'etsik'i wi'tlijei, hi'wejułenij ne'ej hamits ye'm, hi'wejułenij in hayawitjaxtii, hi'wejułenij in jutsitax na'aj lunye'jkii. Week ekewe'en hi'wejułenij qe ta'lets pa' yeqsu'unka'xij ha' Cristo, qe in ye'jukhewiwatkii ma' qa yet'un.*

¹¹ Hik yijunye'j qu' nite' heiqenełuye'kii ekewe' hit'ij, qa ta'Hi'ıl ewets in hik yijunye'j qu' nite' heiqenełuye'kii, qe ekheweltaxi'ł qek le'wisi'ik'i pa' qek anyejeyetaxi'lyij qu' etsfeli'łkii, qe yakha' nite' t'anyipji' qu' les qitse'ji' pekhewe' yit'ij letets in les in qitsji' in apóstoles, yemjeetax in hamtax

* **12:6** Sal 119:142; Jn 8:14; 14:6; 2Co 11:10; 1Jn 5:20; 3Jn 3 * **12:7** Nm 33:55; Ez 28:24; Fil 3:3; Mt 4:1,10; Hch 13:10 * **12:9** Mr 5:30; Lc 1:35; 6:19; Hch 19:11; 2Co 13:4; Ap 11:17; Is 40:29-31; 1Co 2:5; Fil 4:13 * **12:10** Mt 5:11-12; Ro 5:3; 2Co 13:4; Ef 6:10

yeke'ye'.*

¹² Ekheweli'l li'weni'l in haqsiijkii kekhewe' yaqsiijkii pa'qu' yijaayi'ija in apóstol, kekhewe'en: in nite' k'itaqsunijup ke' wekwek a'tits, ke' jut-siqetsij in ta'hi pa' Intata, ham lunyejeyi'iju'l qa le'nitjulaxilijpha'mkii iye.*

¹³ ¿Lekpa' hamik'ui qu' haqsi'ji'l e'mijkii qa' nite' nat'ani'il epji' hekhewep witlijtsitjiyits? Qe ewi'He in nite' haqsi'ji'l e'mijkii qu' nek'iyini'lij ewetskii pa'qu' lunye'je'. Qa qu' ul'axe' aka'an in haqsiijkii hasu'uj a'nayu'ul ye'm wat'ij.

¹⁴ Hane'ej hats yaq'ax ma' qa hats wetshetk'ewi'lij qu' natsami'l ei, qa tees qu' nek'iyini'lij ewetskii iye pa'qu' lunye'je', qe nite' pe' na'li'l e'm qu' howo'oikii, qe ekheweli'l yijat'ij in howo'ol eikii. Qe nite' pe'qu' witlitse' qu' hikpe' naqsiijkii qu' naqsi'j pe'qu' laq'astaye' qa' nejutshenets pe'qu' l'alheye'. Nite', qe ne'ej wit'alhei yijat'ij hik ne'ej yaqsi'j ne'ej laq'astai qa' nejutshenets pe' felits.*

¹⁵ Yakha' inye'jhu' qu' nasq'axij week pe'qu' nana'ltax ye'm, qa lunye'j ji'ij iye pa' yila'x, qe qa' k'efeni'l. Yakha' qu' les qi qu' k'esu'uni'l, ¿me qa' les qu' nite' etsu'uni'il?*

¹⁶ Ye'ehe, hik aka'le lunye'je'. Yakha' nite' k'iyini'lij ewetskii pa'qu' lunye'je', qa na'le pe' yit'ij yiwets in yiyowk'elax ma' qa k'awitjijiilij pe'ye'.*

¹⁷ ¿Ye' me na'l pa'qu' k'awitji'ilij qu' ha'nijji' na'aj he'nukini'l ei?

* **12:11** Ga 6:3 * **12:12** He 2:4; Hch 1:2; 19:11; Jud 17; Mr 13:22

* **12:14** Hch 18; 2Co 2:1; 13:1 * **12:15** 2Co 1:6; Fil 2:17; Col 1:24;

1Ts 2:8; 2Ti 2:10 * **12:16** 1Ts 2:7; Sal 10:7

18 Ha' Tito k'iyinijets qu' nanami'ł ei qa he'nukin iye qu' lijts'eye'kii hakhap iye inejefe'epji' pa' Intata. ¿Me nawitji'li'ij pe'ye' ha' Tito? ¿Me nite' ewi'ł pa' yijunyejeyi'ł ha' Tito? ¿Qa me nite' ewi'ł iye pa' yaqjamtikineyejeyi'łkii?*

19 ¿Me łunti'ł ene' week łahatsiyij qu' heiweiłi'ł yitik'i' eke' łepi'ye'elik'i? Nite', aka' łunye'jkii yijat'ij, pa' Dios tsi'weni'li'ij qa nikfe'li'li'ij yiwets iye in hi-jayani'ł ha' Cristo. Qa week ekewe'en, yejefetsipji', t'ejuyets qu' les t'unitsi'ij pe' atawjetsi'ł.*

20 Qe qu' natsamtaxi'ł ei qa ts'ijiweitaxets qu'nte' k'eweni'li'ij kakha' hisu'untax qa ekheweli'ł qu'nte' e'tsweni'li'ijek pakha' hisu'untaxi'ł. Qe q'ax qu' nana'ł witk'ełeye'je', pa' witqemtsheneya'xijkii wekwek, pa' witwakaye'j, pa' witts'iyopto', na'aj ul'etsik'i' leqiihet'ij pakhape', na'aj ifaakatena'x, na'aj yumti qu' les nat'anipji' pekhewep, qe q'ax qu' nana'ł iye pa' nite' yeqet'axkii.*

21 Qa ts'ijiweitaxets iye qu' natsamtaxi'ł ei, pa' Intata qu' naqsiijkii qu' etswepinheti'łkii, ma' qa yakha' qa' hap qu' nata'lets hekhewe' qi in ul'ax yaqsiijkii qu' nite' niliyi'ij in yaqsiijkii pa' ul'ax, yisu'un qu' nanawitji'le, wanawitji'li'ju' pekhewep nite' łewhe'yetstax, nite' wepinij in yisu'un qu' nanawitji'ł pakhape' i'ni'i' pekhepe'.*

13

Week pe'yit'ij pa' Pablo ta'tii pa' Cristo.

* 12:18 Tit 1:4; Sal 51:12 * 12:19 1Co 14:3,4 * 12:20 Tit 3:9;
Stg 3:14; Ro 2:8; 1P 2:1; 1Co 14:33,40 * 12:21 Hch 3:19; 1Ts 4:3;
Mr 7:21-22

¹ Hane'ej qu' hats wetshetk'ewi'lij qu' natsami'l ei. Ka' we'nika'ajji' yit'ij: —*Qu' wetsjuk'e i'nti'i qu' wetshetk'ewi'le' pe'qu' nenfelijkii pe'ye' qe yi'wenij, ma' qa' hats umti qu' yijaayi'ija.*— (Dt 17:6)*

² In hats wetsjuk'ij in tsami'l ei hik aka'aj, qa na'l kakha' yakhaa'ija in henfeltaxi'm hekhewe' ul'ax yaqsi'jtaxijkii qa week iye hekhewep, qa hane'ej in mexe nite' ha'ntaxi'l etji'teje'm qa hiyeketijets iye in hi'ttaxijets qu' ewi'lij iye qu' natsamtaxi'l ei qu' nite' iliyi'lij pa' ul'ax qa hats nite' k'ewejineh'il qa' k'atanitheni'l.*

³ Haqsiijkii qe ekheweli'l lowo'ohiikii pe'qu' hit'ij qu' jutsiqaxi'ij ha' Cristo. Hikha' nite' hik lunye'j qu'nte' net'une qu' natanitheni'l, qe les in t'un yijat'ij qu' natanitheni'l.*

⁴ Yijaa'ija nite' t'un in we'nenji'pha'm pe' cruz, qa ila'xle iye qe ta'lets pa' let'unha'x pa' Intata. Qa hik lunye'j in nite' yet'unitsi'l in lunye'jek pa'aj hakha'an, qa yi'lii'ijji' hatse' qu' natsamtaxi'l ei pa' let'unha'x pa' Intata qe qa' k'efeni'l.*

⁵ Mewetjehi'ijjupkii qa' mawatjaajini'il iye qa' jutsiqetsi'il e'm qu' nite' eqeku'yi'il ha' Cristo. ¿Ye' me nite' lenikfe'li'lets in i'ni'l etji'teje'm ha' Jesu-cristo, ye'ehe, qu' atsjij'ijfik'i in lawatjaajinte?*

⁶ Q'axqe qu' menikfeliti'lets in yekheweli'l ha'yatsji'li'ijfik'i kekhewe'en.

⁷ Yekheweli'l k'iyini'ijets pa' Intata qu' hasu'uj qu' aqsiilijkii pa'qu' ul'axe', qa nite' haqsiilijkii aka'an qu' net'ejujyets qu' etsiwqinheti'ij

* 13:1 2Co 12:14; Dt 19:15 * 13:2 Ga 5:21; 1Ts 3:4 * 13:3 Mt

10:20; 1Co 5:4 * 13:4 Mt 27:22; Ro 6:4,8; 14:9; Fil 1:21; 2:7,8; 1P

3:18; 2Co 12:10 * 13:5 Stg 1:13

in ha'yatsji'li'hijfik'i, qe haqsiilijkii yijat'ij qe qa' aqsiilijkii pa'qu' le'wise', inye'jlu' in hik yijunyejeitaxi'l' qu' nite' ha'yatsji'li'hijfik'i in hawatjaajinli'il.*

⁸ Qe yekhweli'l' nite' leke' qu' haqsiilijkii pe'ye' qu' net'ejuyiju'l' ekewe' yijaalija, qe ewi'he yijat'ij in hi'fenihik'i ekewe' yijaalija.*

⁹ Qa hik ta'hijupi' in ye'le'sitsi'li'mkii in nite' yet'unisttaxi'l', qa ekhweli'il' qa et'unitsi'l'. Qa k'iyini'hijets iye pa' Intata qu' naqsi'jihiju'ha in hijayani'l'.

¹⁰ Ekewe'en he'nq'ika'alij ei aje'e'l in mexente' tsami'l' ei, hats'inha qu' natsamtaxi'l' ei qa'nte' t'units yi'lijeye' qu' hanatkin pa' yit'unha'x in heinek'enhei, hikpa' tselisij ha' Yatsat'ax'inij qe qa' k'efeni'l', qa nite' qu' k'ewu'lenheti'lju'.

¹¹ Qa qu' hats l'ajeli'ijje'm ekewe'en yejefets, e'le'sitsi'li'mkii, mowo'ohii qu' afits'il' pakha' yisu'unija pa' Intata qu' injunyejeje', matkaki'ni'l', ewi'l' pa'qu' aqjamtikineyejeje'i'lkii, ikesimen li'lkii, qa pa' Dios pa' witeqsu'unka'x qa Dios iye pa' wit'ikesimeya'xlekii qu' na'ni'l' ejupkii.*

¹² Mewetfeli'hij wetju'lkii aka' hijji' ha' Yatsat'ax'inij.*

¹³ Week hekhwep iye inejefetsipji' ha' Cristo wetfeli'l' ei.*

¹⁴ Ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo qu' net'iftits'il' ewetskii, pa' leqsu'unka'x inij pa' Intata qa pa'

* **13:7** 1P 2:12 * **13:8** 2Ts 2:10 * **13:9** Hch 25:5 * **13:10** 1Co 14:3; 2Co 10:4,8 * **13:11** Ro 12:16; 16:20; Fil 1:7; Mr 9:50; 2Ti 1:2; 1Jn 4:16 * **13:12** Ro 16:16; 1Co 16:20; 1Ts 5:26; 1P 5:14 * **13:13** 1Co 13:1; 1Jn 4:16; 2Ts 3:16

Espíritu Santo in jiyisu'unkeninijji' in ewi'f ju'uniji'
qu' hik aka' ejunyejeyi'il week lahatsiyij.

INTATA LE'LIJEI
New Testament in Maka

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Maka

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Maka

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
9c3673e4-2b93-51ec-8ba3-aac5c1cd65b0